

 <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1960>

 Dr. Öğretim Üyesi Neşe BÖRÜ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Nevşehir / TÜRKİYE

Citation: Börü, N. (2020). Yabancı uyruklu öğrencilere okuma yazma öğretimi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(55), 1840-1849.

YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ

ÖZET

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde kullandıkları yöntem ve teknikleri, velilerle kurdukları iletişimdeki sorunları çözmek için başvurdukları yolları ve okul müdürlerinin hangi uygulamalarının yabancı uyruklu öğrencilerin öğretim sürecini kolaylaştırdığını tespit etmeyi amaçlar. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak, öğretmenler okuma yazma öğretiminde görsel materyallerin, tekerleme ve okul şarkılarının, eğitimde drama ve oyunun etkili olduğunu düşünmektedir. Öğretmenler, okuma-yazma öğretiminde dili anlamaya dönük çalışmalara yer verilmesinin önemine de vurgu yapmaktadırlar. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dilini anlamaları için Türk öğrencilerle iletişim kurması gerekir. Ayrıca Türkçe hikayeleri okuma ve anlatma çalışmaları da cümlelerin altında yatan anlamları anlamada etkili bir yoldur. Yabancı uyruklu öğrencilerin velileri Türkçe bilmediği için onlarla kurulan iletişim zordur. Dahası yabancı uyruklu öğrencilerin velilerin eğitim düzeyi düşüktür. Bu durum hem okul yönetiminin hem de öğretmenlerin yabancı uyruklu velilerin okula katılımını sağlamak için daha fazla çaba göstermesine neden olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretim sürecini kolaylaştırmak için okul yönetiminin okulun koşullarını iyileştirme veya seminerler düzenleme gibi çalışmalarından veya okul müdürünün öğretmenlerle kurmuş olduğu iletişim becerilerinden ve öğretmenleri motive etme gücünden öğretmenler oldukça memnundur. **Anahtar Kelimeler:** Yabancı uyruklu öğrenciler, okuma-yazma öğretimi, okul müdürlerinin yeterlilikleri, sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri

TEACHING LITERACY TO FOREIGN STUDENTS

ABSTRACT

This study aims to determine the methods and techniques that classroom teachers use in teaching Turkish to foreign students, the ways they use to solve problems in communication with parents, and which practices of school principals facilitate the teaching process of foreign students. The research was prepared according to the phenomenology approach, which is one of the qualitative research methods. The data of the research were collected by semi-structured interview technique. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the data. As a result, teachers think that visual materials, nursery rhymes and school songs, drama and game are effective in education. Teachers also emphasize the importance of including studies on understanding the language in teaching reading and writing. In order for foreign students to understand the Turkish language, they must communicate with Turkish students. In addition, reading and telling Turkish stories is also an effective way of understanding the underlying meanings of sentences. Communication with parents is difficult since the parents of foreign students do not speak Turkish. Moreover, the level of education of parents of foreign students is low. This situation causes both school management and teachers to make more efforts to ensure the participation of foreign parents to the school. In order to facilitate the education process of foreign students, teachers are very pleased with the practices of the school management, such as improving the conditions of the school or organizing seminars, or the communication skills and motivation that the school principal has established with the teachers.

Keywords: Immigrant students, literacy, school principal competencies, teacher competencies

1. GİRİŞ

İnsanların mensubu oldukları ülkelerden ayrılarak bir başka ülkede yaşamaya başlaması gitmiş oldukları ülkede birtakım problemlerin oluşmasına zemin hazırlar. Bu problemlerden birisi de bireylerin eğitimidir (Castles, 2003; Topçuoğlu, 2012). Böylece, eğitim örgütlerinin yönetiminden sorumlu olan okul müdürleri ve öğretmenler artık farklı kültürlerden gelen bireylerin yol açtığı sorunlarla da muhatap olmaya başlamıştır. Çünkü ister istemez, kültürel farklılıklar bireyler arasında ortak davranışların bulunması konusunda öğretmenlerin veya okul müdürlerinin işini nispeten daha da zorlaştırır (Gay, 2000; Uyar, 2007). Kültürü tanımanın ve aktarmanın da en iyi yolunun eğitim olduğu söylenebilir. Verilen eğitimlerle öğrencilerde davranış değişikliği istenilen düzeyde ilerleme göstermeyebilir. Bu ilerleme öğrenciye sağlanan eğitim ortamı, onların doğru yönlendirilmesi ve takibi ile ilgilidir (Uyar, 2007). Dolayısıyla öğretmenlerin ve okul müdürlerinin yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili sorunlarının çözümü yine kendi mesleki yeterlilikleri ile ilgilidir. Bu mesleki yeterlilikleri arasında da yabancı uyruklu öğrencilere yeni karşılaştıkları dili öğretme becerisi yer alır. Çünkü eğitim örgütlerinin karşı karşıya kaldığı bu sorunun çözülebilmesi için en önemli gereksinim dil gelişimidir. Dil, farklı kültürleri ve toplumları ortak paydada buluşturabilen bir araçtır. Yabancı uyruklu öğrencilere yeni yaşamaya başladıkları toplumun dilinin eğitiminin verilmesi kültürlerin birleşmesi ve anlaşılması konusunda atılabilecek en önemli adımdır (Arı, 2010). Bu sebeple öğretmenlerin ve okul müdürlerinin Türkçe dilinin öğretimine dair sorumluluklarının veya yeterliliklerinin incelenmesi yabancı uyruklu öğrencilerin eğitsel gelişimi açısından önemlidir.

Türkiye de son yıllarda ciddi sayıda farklı milletlerden göç alan ülkeler arasında yer alır. Bu sebeple bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde kullandıkları yöntem ve teknikleri, velilerle kurdukları iletişimdeki sorunları çözmek için başvurdukları yolları ve okul müdürlerinin hangi uygulamalarının yabancı uyruklu öğrencilerin öğretim sürecini kolaylaştırdığını tespit etmeyi amaçlar.

1.1. Yabancı Dil Öğretimi

Yabancı uyruklu öğrencilerin dış dünyaya açılımlında yabancı dil öğretiminin ilkokulda başlaması önemlidir. Küçük yaş grubundaki öğrencilere yabancı dil öğretiminde hikaye ve masalların sesli kayıtlarından yararlanıldığı gibi oyunlardan da yararlanır. Yine dil öğretiminde mimik, jest ve beden dili de kullanılır. Öğrencilerin gezilere götürülmesi, grup çalışmaları ile sosyalleşmesinin sağlanması öğrencilerin dili kullanmasına fırsat sağlar (Anşin, 2006).

Türkçe dilinde kelimelerin birden fazla anlamı olabilir. Yani Türkçe dilinde anlam çeşitliliği vardır. Bu sebeple Türkçe dili ezberleme yerine düşünmeye dayalı bir dildir. Bu durum yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmesini zorlaştırır. Dolayısıyla, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde karşılaşılan en büyük sorunlardan birisi Türkçe dilinin anlaşılmasıdır. Yabancı uyruklu öğrencilere kelimelerin anlamları öğretilirken kelimenin kullanıldığı bağlamın öğretilmesi gerekir. Türkçe öğretiminde kültür öğretimine önem verilmelidir. Dil öğretimim kültür öğretimidir (Demiralay, 2015).

1.2. Velilerle İletişim

Akademik başarı ile öğretmen-veli ortaklığı arasındaki ilişkiyi inceleyen meta analizler veli-öğretmen ortaklığının öğrenci başarısındaki en önemli yol olduğunu göstermektedir. Amerika'daki bir okul grubu her yıl okul başlamadan önce öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini tanımak için veli ziyaretlerinde bulunmaktadır ve bu okul grubu eğitim üzerinde bir çok Amerikan okul grubundan daha etkilidir. Velilerin okuldaki aktivitelere katılımı ise ailelerin öğrencilerine destek verdiğini hem çocuklarına hem de öğretmenlere göstermesi açısından bir fırsattır. Ayrıca veliler bu süreçte öğretmenleri ve çocuklarını daha iyi tanıma ve anlama imkânı bulacaklardır (Jeynes, 2017).

Velilerle kurulan iletişimin birtakım zorlukları vardır. Yabancı uyruklu velilerle kurulan iletişim ise daha da zordur. Konuşulan dil, eğitim kültürü, velilerin eğitim düzeyi, ekonomik gücü gibi faktörler yabancı uyruklu velilerle kurulan iletişimi zorlaştırır. Her şeye rağmen öğrencilerin eğitim-öğretim ihtiyaçları için öğretmenlerin velilerle iletişim kurması gerekir. Bu iletişim sırasında velilerin

öğretmenlerden beklentileri değişkenlik gösterebilir. Örneğin bazı veliler çocuklarının sınıfta aktif olmasını, kendini özgürce ifade etmesini, soru sormasını beklerken, bazı veliler sesiz ve uyumlu olmasını bekleyebilir. Yine çocuklarından akademik başarı beklentisi fazla olan veliler olabileceği gibi çocuklarının daha çok okula devamı ve davranışlarının gelişimine daha çok önem veren veliler de olabilir (Weinstein, Tomlinson-Clarke & Curran, 2004).

1.3. Okul Müdürlerinin Rolü

Öğrencilerin başarısı üzerinde öğretmenlerin gözle görülür bir etkisi söz vardır (Canales & Maldonado, 2018; Goldhaber & Anthony, 2003; Lumpe, Czerniak, Haney & Beltyukova, 2012). Öğretmenlerin performansı ise motivasyonlarına, kapasitelerine ve çalışma koşullarına bağlıdır. Okul müdürlerinin ise öğretmenlerin çalışma koşulları üzerinde etkisi vardır. Okul müdürleri, okulda öğretmenlere ilham veren ve üzerinde fikir birliği sağlanan amaçların gelişmesi için çabalar. Etkili okul müdürleri öğretmenlerin fikirlerine önem verir, onlara karşı düşünceli olur ve onları gerektiğinde destekler. Etkili okul müdürleri liderliğin dağıtılmasını sağlayarak, verdiği vaazları yerine getirerek, gerektiğinde öğretmenleri ödüllendirerek, çalışmalarıyla ilgili öğretmenlere geribildirimler vererek okuldaki refah düzeyini arttırmaya ve öğretmenleri mesleki açıdan geliştirmeye yönelik çalışır. Okul müdürlerinin bu hizmeti öğretmenlerin işe yönelik motivasyonunu ve örgütsel adanmışlık düzeylerini artırır (Heck & Hallinger, 2009; Hoy & Tarter, 1992; Leithwood, 2006; Leithwood & Mascall, 2008; Mulford, 2007). Dolayısıyla, okul müdürlerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi öğretmenler aracılığıyla (Bossert, Dwyer, Rowan & Lee, 1982; Hallinger & Heck, 1998; Hallinger & Heck, 1996; Robinson, Hohepa & Lloyd, 2007).

Okul yöneticilerinin farklı kültürlerden gelen öğrencilerle ilgili olarak öğrencilerin akademik başarılarının devamlılığını sağlama, öğrencilerin aile kültürlerini olduğu gibi kabul etme, farklı ekonomik ve kültürel koşullardaki velilere yetki verme, toplumların yaşam koşullarının iyileştirilmesini savunan sosyal bir aktivist olma gibi davranışlar göstermesi uygun olur (Johnson, 2006). Okulda güven veren bir ortam oluşturulması okul üyelerinin ve ailelerin kendilerini rahat ve memnun hissetmelerine neden olur. Okul müdürlerinin farklı kültürlerden gelen öğrencilerin akademik başarısına ilişkin olarak yüksek beklenti içerisinde olması da öğrencilerin akademik gelişimi açısından önemlidir. Okul müdürleri yer geldiğinde öğrencilere bir ebeveyn gibi davranır, öğrencilere hizmeti ahlaki bir duruş olarak görürler (Johnson, 2007).

2. YÖNTEM

Bu araştırma deneyimlediğimiz olguların anlamı üzerinde ayrıntılı ve derinlemesine irdelemeler yapmamıza olanak sağlayan nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim desenine göre hazırlanmıştır. Böylece olgulara yüklenen kişisel anlamlara ulaşılmak istenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmanın olgusu yabancı uyruklu öğrencilerin okuma-yazma eğitimidir. Kişisel deneyimler ve algılar kişiden kişiye değişebilmesine rağmen bireylerin benzer koşullarda aynı amaç doğrultusunda çalışması, olgulara yüklenen anlamların benzer nitelikte olmasına sebep olabilir.

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, diğer okullara kıyasla daha fazla yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim gördüğü 2 ilkokuldaki 21 sınıf öğretmenidir. Katılımcılara, K1'den K22'ye kadar kod verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin meslek süreleri 6 yıldan 27 yıla değişkenlik göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin 16'sı en az 10 yıl mevcut okullarında görev yaparken, 2'si 5'er yıl, diğerleri 1-2 yıl arasında görev yapmıştır. Sınıf öğretmenlerinin 2'si hariç hepsi 1-2-3-4. öğrenim kademelerinde yabancı uyruklu öğrencilere öğretim vermektedir. Sınıf öğretmenlerinin 2'si erkek, 19'u kadındır. Katılımcıların demografik özellikleri kişisel hakların korunması gereğiyle ayrı ayrı sunulmamıştır.

2.2. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmanın amacına göre önceden belirlenmiş soruların yanı sıra katılımcılara görüşme sırasında yeni sorular sorma imkânı sağlayan bir tekniktir. Tekniğin bu esnek yapısı,

katılımcıların verdiği yanıtların irdelenmesine imkân sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmanın görüşme soruları (Ek-1) toplamda üç tanedir. Bu sorular görüşmelerden önce bir alan uzmanı tarafından kontrol edilerek geçerliğe katkı sağlanmıştır. Görüşmeler Google anket üzerinden araştırmacı tarafından yapılmıştır. Gerektiğinde katılımcıların cevaplarına göre yine internet üzerinden tekrar soru sorulmuştur. Verilerin toplanması sürecinin araştırmacı tarafından yürütülmesi verilerin analizi sürecinde objektifliğe katkı sağlamıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006) tarafından ortaya konulan betimsel analiz yaklaşımı aşamaları dikkate alınmıştır. Bunlar:

1. Kodlama anahtarının oluşturulması ve kodlanması: Katılımcılardan Google anket aracılığıyla toplanan dijital veriler detaylı incelemeler sonucunda içeriklerine göre kodlanmış ve benzer kodlardan gruplar oluşturularak temalar oluşturulmuştur.
2. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması: Bulgular bölümü belirlenen temalar ve temaları destekleyen katılımcıların görüşlerinden alınan doğrudan alıntılarla oluşturulmuştur. Tartışma ve yorum bölümünde bulgulara ilişkin yorumlamalar yapılmış ve elde edilen bulgular daha önce yapılan araştırmalarla tartışılmıştır.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğinin belirlenmesinde Christensen, Johnson & Turner (2011) tarafından bahsedilen *nitel araştırmalarda kullanılması gereken geçerlik stratejilerinden* yararlanılmıştır. Buna göre; araştırmanın *teorik geçerliliğinin* sağlanması için araştırma sorularının araştırmanın amacına uygun olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları belirlenirken, yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunlukta olduğu okullar seçilerek iç geçerlilik desteklenmiştir. Ayrıca araştırmanın verilerinin toplanması sürecinde sorulan sorular, sonda sorularla desteklenerek katılımcıların görüşleri detaylandırılmıştır. Böylece *detaycı araştırmacı* yaklaşımına hizmet edilmek istenmiştir. Bulguların ortaya konması sürecinde doğrudan alıntılara yer verilerek, nesnelliğe hizmet edilmiş ve güvenirlilik desteklenmiştir. Araştırma sonunda yapılan yorumların ve ulaşılan sonuçların katılımcılar tarafından kontrol edilmesi sağlanarak *yorumlama geçerliği* sağlanmış ve güvenirlilik desteklenmiştir. Verilerin analizi ve yorumlanması sürecinde alandaki araştırmacılardan destek alınarak güvenirlilik desteklenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma verilerinin analizi sonunda üç tema bulunmuştur. Bunlar: “*Okuma yazma öğretimi, velilerle iletişim ve okul yönetiminin rolü*”dür.

3.1. Okuma Yazma Öğretimi

Bu tema altında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere okuma yazma öğretiminde nasıl yöntem ve teknikler izledikleri bilgisi ve mevcut eğitim programının işlerliğine dair görüşleri yer alır.

Katılımcılar arasında yabancı uyruklu öğrencilere okuma yazma öğretiminde mevcut eğitim programının faydalı olduğunu düşünenler vardır. Bu katılımcıların görüşleri:

P15: “*Müfredata göre gittim herhangi bir sorun yaşamadım.*”

P16: “*Müfredat neyse onu uyguladım çok da verimli oldu.*”

P6: “*Normal müfredatın sadece zamanı uzatılınca olumlu sonuçlar görüyoruz.*”

Katılımcıların okuma yazma öğretiminde izledikleri yöntem ve tekniklerden biri görsel materyallerdir. Katılımcıların bu doğrultudaki görüşleri:

P2: “*Görsel eğitime oldukça ağırlık verdim.*”

P18: *“Harfleri verirken her harfle ilgili akılda kalıcı o harfe uygun bir görsel veya işitsel benzetmeleri kullandım. Her yeni kelimenin görselini gösterdim.”*

P17: *“Resimlerden fazlasıyla yararlandı.”*

Katılımcıların okuma yazma öğretiminde izledikleri yöntem ve tekniklerden bir başkası ise tekerleme ve okul şarkılarını ezberletmedir. Katılımcıların bu doğrultudaki görüşleri:

P18: *“Tekerleme ve okul şarkılarını çok sık kullandım.”*

P3: *“Türkülerimiz, marşlarımızın sözlerini ezberleterek, okuma hızını arttırmak.”*

Katılımcıların okuma-yazma öğretiminde izledikleri yöntem ve tekniklerden biri de dramadır. Katılımcıların bu doğrultudaki görüşleri:

P18: *“Görseli olmayan kelimeleri (soyut kelimeleri) kısa drama ile veya beden diliyle anlattım. Sıkılmadan eğlenerek kısa zamanda öğrendik.”*

P17: *“Yaratıcı drama ve piyesten fazlasıyla yararlandı.”*

Katılımcıların okuma yazma öğretiminde izledikleri yöntem ve tekniklerden bir başkası ise oyun ve müziktir. Katılımcıların bu doğrultudaki görüşleri:

P17: *“Okuma yazma öğretiminde oyunlardan ve şarkılardan fazlasıyla yararlandı.”*

P8: *“Oyun yoluyla okuma yazma öğretmeye çalıştım. Çünkü oyun tüm çocuklar için ortak bir dildir.”*

Sınıf öğretmenleri öğrencilerin okuma yazmayı kolay öğrendiklerini, okuma yazma sürecinde zor olan kısmın okuduklarını anlamak ve yorumlayabilmek olduğunu düşünmektedir.

P17: *“Okuma yazma işin kolay kısmıydı. Çocuğa el yazmasını ve okumasını ses yöntemi ile öğretebiliyoruz fakat yazıp okuduğu elin ne olduğunu bilmiyor. O zaman yaz tatillerinde camilerde öğrendiğimiz Kuran-ı Kerim öğreniminden farkı kalmıyor maalesef. Burada asıl önemli olan anlayarak okuma yazmayı öğrenme, analiz etme, yorumlama.”*

Öğrencilerin anlama becerilerinin gelişmesi içinse öğretmenler yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle daha fazla iletişim kurmasını sağlamış veya derslerde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşmalarına fırsat vermiştir.

P17: *“Aynı sırada yabancı ve Türk öğrencileri karışık oturttum ve Türkçe konuşmaları için yüreklendirdim.”*

P18: *“Derste Türkçe dışında bir dilin konuşulmasına izin vermedim. Sürekli devam eden öğrencilerden hepsi okuma yazma öğrendi. Okuma yazma birinci dönem tamamlandı.”*

P17: *“Teneffüslerde de Türk çocuklarımdan yabancı uyruklu çocuklarımla oynamalarını istedim.”*

Öğrencilerin anlama becerilerinin gelişmesi için öğretmenlerin başvurduğu yöntem ve tekniklerden bir başkası ise kelime öğretimiyle birlikte hikaye veya masal okumalarını, okuduklarını anlatmalarını sağlamaktır.

P5: *“Ne kadar çok kelime öğrenirse anlama ona göre geliyor.”*

P18: *“Okuma yazma birinci dönem tamamlandı. İkinci dönem fotokopilerle kısa metinler verdim. Anlama çalışmalarını bunlarla yaptık. Büyük boy resimli hikayeleri okuduk. Anlamadıkları kelimeleri sorup öğrenmeye çalıştılar.”*

P17: *“Hikayeler masallar okuyup onlara anlattırmaya çalıştım. Başlangıçta kelimeler kopuk kopuk bir iki cümleyken sonrasında bunlar arttı. Sorular sordum. Bol bol kendilerini ailelerini anlattırdım. Tabii bu uzun ve sıkıntılı bir süreçti.”*

3.2. Velilerle İletişim

Bu tema altında, sınıf öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde, eğitimin önemli bir parçası olan velilerle kurulan iletişime ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

P8, velilerle iletişim kurulmasının sağlanmasında okul yönetiminin rolüne vurgu yapmıştır:

P8: *“Yabancı uyruklu öğrencilerimizle okul veli ilişkimiz genellikle zayıf. Dil probleminden dolayı iletişim kurmakta zorlanıyoruz. Bu yüzden veliler okula gelmeyi pek tercih etmiyorlar. Ama okul yönetimimiz bu konuda oldukça duyarlı davranıyor. Her ay en az iki defa velilerimize yönelik tercüman eşliğinde etkinlikler planlanıyor ve katılan velilere çeşitli hediyeler veriliyor. Böylece veli ilişkilerimiz olumlu yönde gelişiyor.”*

P17 velilerle iletişim kurabilmek için Google çeviriden, eski mezunlardan ve veli ziyaretlerinden yararlanmış. Velilerin Türkçe eğitimi alması için onları yönlendirdiğini ancak velilerin eğitime %50 oranında katıldığını ifade etmektedir.

P17: *“Ailelerle iletişim kurmak için başlangıçta tercüman bulmakta zorlandım. Google çevirileri üzerinden gitmeye çalıştım. Ama zamanla öğrencilerin velilerine ulaşabilmek için önce eski yabancı uyruklu mezun öğrencilerimden yardım aldım. Velilerimi halk eğitim Türkçe kurslarına yönlendirdim. Yarı yarıya katılım oldu. Daha sonra bu velilerim aracılığı ile diğer velilerimle iletişim kurdum. Ev ziyaretleri yaptım. Sık sık bireysel görüşmeler yaptım. Sonuç itibari ile velilerle aramızda bir güven oluştu. Bu da eğitime olumlu katkı sağlıyor.”*

P18 velilerin öğrencilerin akademik başarısı üzerinde pek bir şey yapamayacaklarını, çünkü kendilerinin de eğitimsiz olduğunu ifade ediyor.

P18: *“Whatsapp grubu oluşturdum. Sesli ve yazılı mesaj atıyorum. Sıkıntılı olan öğrencinin velisini bizzat arıyorum okula çağırıp konuşuyorum. Davranış sorunu olunca sözlerimizi anlayışla karşılıyorlar. Ancak öğretimde bir şey yapamayacaklarını söylüyorlar; haklılar da, çünkü kendileri de ülkelerinde eğitim almamış.”*

3.3. Okul Yönetiminin Rolü

Araştırmaya katılan katılımcıların geneli; okul müdürlerinin, öğretmenlerin öğretmenlik sürecine yönelik göstermiş olduğu destekten oldukça memnun. Bu desteğin içeriği: “Okulda öğrencilere yönelik seminerler düzenlemesi, okul araç gereç temini, okul müdürünün bizzat sınıflara giderek ihtiyaçları tespit etmeye çalışması, öğretmenleri takdiri, öğrencilere okul forması temini...” gibidir. Bu desteklere yönelik görüşler:

P5: *“Okul idaremiz çok destek oluyor sağ olsunlar, hijyen eğitimi seminerleri, okul araç gereçlerinin temini, her gün sınıfları dolaşp eksik ne var diye soruyorlar, öğrenciler ne durumda diye merak ediyorlar, öğrencilerin davranışlarının güzel olması için onlara telkinlerde bulunuyorlar.”*

P18: *“Çok olumlu yönde destekler aldık. Müdürümüz sağ olsun. Motivasyonumuz yükseldi. Bizi anlamaları ve takdir etmesi bile yeterli oldu. Öğrencilerin tüm okul ihtiyaçları karşılandı. Toplama kampı gibiydik. Forma dışında her türlü kıyafetle okula geliyorlardı. Öğrencilerde kendi okullarına karşı okul bilinci oluştu. Sosyal aktiviteler de olumlu oldu.”*

4. TARTIŞMA, YORUM

Katılımcılar arasında yabancı uyruklu öğrencilerin okuma yazma öğretiminde kullanılan mevcut eğitim programının faydalı olduğunu düşünenler vardır. Katılımcıların okuma yazma öğretiminde izledikleri öğretim yöntem ve teknikleri: “görsel materyallerden yararlanma, öğrencilere tekerleme ve okul şarkılarını ezberletme, eğitimde drama, eğitsel oyunlar ve müzik”tir. Araştırmanın bu bulguları, Anşin’in (2006) çalışmasında dil öğretimi için önerilen yöntem ve tekniklerle benzerdir. Demiralay’ın da (2015) çalışmasında vurguladığı gibi katılımcılardan biri öğrencilere okuma yazmayı öğretmenin kolay olduğunu, zor olan kısmın okuduğunu anlama ve yorumlama olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar arasında bulunan sınıf öğretmenlerinden biri öğrencilerin anlama becerilerinin gelişmesi

için yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle daha fazla iletişim kurmasını sağlamış ve derslerde Türkçe konuşmalarına fırsat vermiştir. Öğrencilerin anlama becerilerinin gelişmesi için öğretmenlerin başvurduğu yöntem ve tekniklerden bir başkası ise kelime öğretimiyle birlikte hikaye veya masal okumalarını, okuduklarını anlatmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin eğitiminde önem teşkil eden faktörlerden biri de velilerle kurulan iletişimdir. Yabancı uyruklu öğrencilerin velileri ile kurulan iletişimde okul yönetiminin rolüne vurgu yapılmıştır. Okul yönetiminin okulda öğrencilere yönelik seminerler düzenlemesi, okul araç gereç teminini sağlaması, okul müdürünün bizzat sınıflara giderek ihtiyaçları tespit etmeye çalışması, öğretmenleri takdir ederek öğretmen motivasyonunu yüksek tutması, öğrencilere okul forması temin etmesi gibi faaliyetleri öğretmenlerin öğretim sürecine büyük ölçüde olumlu katkı sağlamıştır. Araştırmanın okul müdürlerinin rolüne dair bulguları eğitim yönetimi literatürüyle örtüşür niteliktedir (Heck & Hallinger, 2009; Hoy & Tarter, 1992; Leithwood, 2006; Leithwood & Mascall, 2008; Mulford, 2007). Yabancı uyruklu velilerle iletişim kurabilmek için, Google çeviriden, eski mezunlardan ve veli ziyaretlerinden yararlanılmıştır. Bir katılımcı, velilerin Türkçe eğitimi alması için onları yönlendirdiğini ancak velilerin eğitime %50 oranında katıldığını belirtmiştir. Yabancı uyruklu velilerin eğitim düzeyleri, çocuklarının öğretim sürecine katkıda bulunacak düzeyde değildir. Bu sebeple velilerin öğrencilerin akademik gelişimine olan katkısı yetersizdir.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, öğretmenler okuma yazma öğretiminde görsel materyallerin, tekerleme ve okul şarkılarının, eğitimde drama ve oyunun etkili olduğunu düşünmektedir. Öğretmenler, okuma-yazma öğretiminde dili anlamaya dönük çalışmalara yer verilmesinin önemine de vurgu yapmaktadırlar. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dilini anlamaları için Türk öğrencilerle iletişim kurması gerekir. Ayrıca Türkçe hikayeleri okuma ve anlatma çalışmaları da cümlelerin altında yatan anlamları anlama da etkili bir yoldur. Yabancı uyruklu öğrencilerin velileri Türkçe bilmediği için onlarla kurulan iletişim zordur. Dahası yabancı uyruklu öğrencilerin velilerin eğitim düzeyi düşüktür. Bu durum hem okul yönetiminin hem de öğretmenlerin yabancı uyruklu velilerin okula katılımını sağlamak için daha fazla çaba göstermesine neden olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretim sürecini kolaylaştırmak için okul yönetiminin okulun koşullarını iyileştirme veya seminerler düzenleme gibi çalışmalarından veya okul müdürünün öğretmenlerle kurmuş olduğu iletişim becerilerinden ve öğretmenleri motive etme gücünden öğretmenler oldukça memnundur.

EK 1

Araştırma soruları

1. Yabancı uyruklu öğrencilerin okuma-yazma öğrenimi için nasıl bir yol izlediniz? İzlediğiniz yolun sonuçlarına dair izlenimlerinizi bizimle paylaşır mısınız?
2. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ve öğretiminde velilerine ulaşma yolunuz nasıl? İzlediğiniz yolun sonuçlarına dair izlenimlerinizi bizimle paylaşır mısınız?
3. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ve öğretiminde okul yöneticilerinizden nasıl bir destek aldınız? İzlenen yolun sonuçlarına dair izlenimlerinizi bizimle paylaşır mısınız?

KAYNAKÇA

- ANŞİN, S. (2006). Çocuklarda yabancı dil öğretimi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6), 9-20.
- ARI, Ş. (2010). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören yabancılara Türkçe öğretimi üzerine bir değerlendirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BOSSERT, S. T., DWYER, D. C., ROWAN, B. & LEE, G. V. (1982). The instructional management role of the principal. *Educational administration quarterly*, 18(3), 34-64.

- CANALES, A. & MALDONADO, L. (2018). Teacher quality and student achievement in Chile: Linking teachers' contribution and observable characteristics. *International Journal of Educational Development*, 60, 33-50.
- CASTLES, S. (2003). Towards a sociology of forced migration and social transformation. *Sociology*, 77(1), 13-34.
- CHRISTENSEN, L. B., JOHNSON, B. & TURNER, L. A. (2011). *Research methods, design, and analysis*. Boston: Pearson.
- DEMİRALAY, İ. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde anlamsal açıdan karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(2), 33-40.
- GAY, G. (2000). *Culturally responsive teaching: Theory, research & practice*. New York: Teachers College Press.
- GOLDHABER, D. & ANTHONY, E. (2003). *Teacher Quality and Student Achievement*. *Urban Diversity Series*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED477271.pdf> Erişim: 01.03.2020
- HALLINGER, P. & HECK, R. H. (1996). Reassessing the principal's role in school effectiveness: A review of empirical research, 1980-1995. *Educational administration quarterly*, 32(1), 5-44.
- HALLINGER, P. & HECK, R. H. (1998). Exploring the principal's contribution to school effectiveness: 1980-1995. *School effectiveness and school improvement*, 9(2), 157-191.
- HECK, R. H. & HALLINGER, P. (2009). Assessing the contribution of distributed leadership to school improvement and growth in math achievement. *American Educational Research Journal*, 46(3), 659-689.
- HOY, W. K. & TARTER, C. J. (1992). Measuring the health of the school climate: A conceptual framework. *NASSP Bulletin*, 76(547), 74-79.
- JEYNES, W. H. (2017). Effects of Family Educational Cultures on Student Success at School: Directions for Leadership. In *How School Leaders Contribute to Student Success* (pp. 311-328). Springer International Publishing.
- JOHNSON, L. (2006). Making her community a better place to live: Culturally responsive urban school leadership in historical perspective. *Leadership and Policy in Schools*, 5(1), 19-37.
- JOHNSON, L. (2007). Rethinking successful school leadership in challenging US schools: Culturally responsive practices in school-community relationships. *International Studies in Educational Administration (Commonwealth Council for Educational Administration & Management (CCEAM))*, 35(3), 49-57.
- LEITHWOOD, K. (2006). *Teacher Working Conditions that Matter: Evidence for Change*. Toronto, ON: Elementary Teachers' Federation of Ontario.
- LEITHWOOD, K. & MASCALL, B. (2008). Collective leadership effects on student achievement. *Educational Administration Quarterly*, 44(4), 529-561.
- LUMPE, A., CZERNIAK, C., HANEY, J. & BELTYUKOVA, S. (2012). Beliefs about teaching science: The relationship between elementary teachers' participation in professional development and student achievement. *International Journal of Science Education*, 34(2), 153-166.
- MULFORD, B. (2007). Successful school principalship in Tasmania. *Successful Principal Leadership in Times of Change*, 17-38.
- ROBINSON, V. M., HOHEPA, M. & LLOYD, C. (2007). *School leadership and student outcomes: Identifying what works and why* (Vol. 41). Winmalee: Australian Council for Educational Leaders.

TOPÇUOĞLU, R. A. (2012). *Türkiye’de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması*. Ankara.

UYAR, Y. (2007). *Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

WEINSTEIN, C. S., TOMLINSON-CLARKE, S. & CURRAN, M. (2004). Toward a conception of culturally responsive classroom management. *Journal of Teacher Education*, 55(1), 25-38.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

The fact that people leave the countries they belong to and start living in another country creates some problems in the country they are going to. One of these problems is the education of individuals (Castles, 2003; Topçuoğlu, 2012). Thus, school principals and teachers, who are responsible for the management of educational organizations, are now dealing with problems caused by individuals from different cultures. Because inevitably, cultural differences make the task of teachers or school principals relatively more difficult to find common behaviors among individuals (Gay, 2000; Uyar, 2007). It can be said that education is the best way to promote and transfer culture. With the training provided, the behavior change in students may not progress at the desired level. This progress is related to the educational environment provided to the student (Uyar, 2007). Therefore, the solution to the problems of teachers and school principals about foreign students is related to their professional competencies. These professional competencies include the ability to teach foreign students the language they have just encountered. Because the most important requirement for solving this problem faced by educational organizations is language development. A language is a tool that can bring different cultures and communities together on common ground. Teaching the language of society to foreign students, where they have just started to live, is the most important step to unite and understand the cultures (Arı, 2010). For this reason, examining the responsibilities or competencies of teachers and school principals regarding the teaching of Turkish language is important for the educational development of foreign students.

Turkey is among the countries receiving immigrants of different nationalities in significant numbers in recent years. For this reason, this study aims to determine the methods and techniques used by classroom teachers in teaching Turkish to foreign students, the ways they use to solve problems in communication with parents, and which practices of school principals facilitate the teaching process of foreign students.

Method

The research was prepared according to the phenomenology approach, which is one of the qualitative research methods. The data of the research were collected by semi-structured interview technique. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the data.

Result

Three themes were found at the end of the analysis of the research data. These are: “Teaching of reading and writing, communication with parents and the role of school management”.

Discussion, Interpretation and Conclusion

Among the participants, there are those who think that the current education program used in teaching literacy of foreign students is useful. The teaching methods and techniques that the participants follow in teaching reading and writing are: “Using visual materials, nursing rhymes and memorizing school songs, educational drama, educational games and music”. These findings of the study are similar to the methods and techniques proposed for language teaching in Anşın (2006). As Demiralay (2015) emphasized in his study, one of the participants thinks that it is easy to teach students to read and write,

and the difficult part is to understand and interpret what they read. One of the classroom teachers among the participants enabled the foreign students to communicate more with the Turkish students to improve their comprehension skills and gave them the opportunity to speak Turkish in the lessons. Another method and techniques that teachers use to improve their understanding skills are to enable them to read stories or fairy tales along with vocabulary instruction and to supply telling what they read in the classroom. One of the important factors in the education of students in communication with parents. Emphasis was placed on the role of school management in communication with parents of foreign students. The activities of the school management such as organizing seminars for students at school, providing school equipment, appreciating the teachers, keeping the teacher motivation high, and providing school uniform for the students made a great contribution to the teaching process of the teachers. The findings of the research regarding the role of school principals coincide with the literature on educational management (Heck & Hallinger, 2009; Hoy & Tarter, 1992; Leithwood, 2006; Leithwood & Mascal, 2008; Mulford, 2007). In order to communicate with foreign parents; Google translation, ex-graduates and visiting parents were used. One participant stated that 50% of the parents attended education. Education levels of foreign parents are not good at the contribution to the teaching process of their children. For this reason, the contribution of parents to students' academic development is insufficient.

As a result, teachers think that visual materials, nursery rhymes and school songs, drama and game are effective in education. Teachers also emphasize the importance of including studies on understanding the language in teaching reading and writing. In order for foreign students to understand the Turkish language, they must communicate with Turkish students. In addition, reading and telling Turkish stories is also an effective way of understanding the underlying meanings of sentences. Communication with parents is difficult since the parents of foreign students do not speak Turkish. Moreover, the level of education of parents of foreign students is low. This situation causes both school management and teachers to make more efforts to ensure the participation of foreign parents to the school. In order to facilitate the education process of foreign students, teachers are very pleased with the practices of the school management, such as improving the conditions of the school or organizing seminars, or the communication skills and motivation that the school principal has established with the teachers.